६ सभासदांशी पत्रव्यवहार

६.१ सभासदांशी पत्रव्यवहार करताना चिटणिसाने घ्यावयाची काळजी
६.२ सभासदांशी पत्रव्यवहाराचे प्रसंग
६.३ नमुना पत्रे

प्रस्तावना :

भागधारक हे कंपनीचे मालक असतात जे कंपनीत भांडवल गुंतवतात.

कंपनीचा मुख्य अधिकारी म्हणून चिटणिसाला सभासदांबरोबर वेगवेगळ्या प्रसंगी पत्रव्यवहार करावा लागतो. चिटणीस हा भागधारक आणि संचालक मंडळ यांच्यात महत्त्वाचा दुवा म्हणून काम करतो.

चिटणिसाला व्यवस्थापनाने (संचालक मंडळ) घेतलेले निर्णय आणि इतर महत्त्वाची माहिती पत्रव्यवहाराद्वारे सभासदांना कळवावी लागते.

सभासदांशी पत्रव्यवहार करताना चिटणिसाने विशेष दक्षता व काळजी घेणे आवश्यक आहे.

६.१ सभासदांशी पत्रव्यवहार करताना चिटणिसाने घ्यावयाची काळजी :

कंपनीच्या चिटणिसाला सभासदांशी विविध प्रसंगी पत्रव्यवहार करावा लागतो. पत्रव्यवहार करताना चिटणिसाने सभासदाविषयी आदर राखला पाहिजे. तसेच पत्रामध्ये दिली जाणारी माहिती अचूक व सत्य असली पाहिजे.

अशाप्रकारे सभासदांबरोबर पत्रव्यवहार करणे हे चिटणिसाचे आव्हानात्मक कार्य आहे. त्यासाठी त्याच्याकडे कौशल्य, ज्ञान व तंत्र असणे आवश्यक आहे.

सभासदांशी पत्रव्यवहार करताना चिटणिसाला खालील मुद्दे विचारात घ्यावे लागतात.

१) **अचूक माहिती :** सभासदांशी पत्रव्यवहार करत असताना त्यांना दिली जाणारी माहिती ही सत्य, अद्ययावत आणि वस्तुस्थितीस अनुसरून असली पाहिजे. वस्तुस्थितीची आकडेवारी देत असताना चिटणिसाने विशेष दक्षता घेतली पाहिजे.

२) **ओघवती भाषा :** पत्राची भाषा साधी, सोपी आणि आकर्षक असली पाहिजे. पत्रात तांत्रिक शब्द व लांबलचक वाक्यांचा वापर टाळावा. पत्र वाचताक्षणीच पत्रातील आशय वाचकास समजेल अशी पत्राची भाषा असली पाहिजे. थोडक्यात पत्र समजण्यास सोपे असले पाहिजे.

३) **त्वरित उत्तर :** सभासदांकडून आलेल्या पत्रांना चिटणिसाने त्वरित, विना विलंब उत्तरे दिली पाहिजेत. सभासदांनी विचारलेल्या कोणत्याही प्रश्नांची उत्तरे त्वरित दिली पाहिजेत. तसेच तक्रार पत्राची योग्य ती दखल त्वरित घेतली पाहिजे.

४) **गोपनीयता :** चिटणीस हा कंपनीच्या गोपनीय माहितीचा विश्वासू परिरक्षक म्हणून ओळखला जातो. त्यामुळे कंपनीची कोणतीही महत्त्वाची गोपनीय माहिती उघड करणे टाळले पाहिजे. बऱ्याच वेळेस कंपनीची अंतर्गत माहिती जाणून घेण्याची उत्सुकता सभासदांमध्ये असते. तेव्हा याबाबत माहिती असली तरी देखील जास्तीत जास्त गोपनीयता पाळली पाहिजे आणि अशा चौकशांना अधिक हुशारीने उत्तर देणे टाळले पाहिजे.

५) **नम्रता/सौजन्य :** नम्रतापूर्वक पत्र लेखनामुळे सहानुभूती, आदर आणि आपुलकीचे दर्शन होते. सौजन्यता म्हणजे पत्रात अयोग्य भाषा टाळून सभ्य भाषेचा वापर करावा. पत्र लिहिताना पत्राचा कल हा नम्रतेचा, विनयशील आणि मित्रत्वाचा ठेवला पाहिजे आणि सभासदांच्या तक्रार पत्रांना दिली जाणारी उत्तरे देखील नम्र भाषेत असावीत.

६) **कायदेशीर बाबी :** सभासदांबरोबर पत्रव्यवहार करताना चिटणिसाने कंपनी कायदा २०१३ मधील अद्ययावत सुधारणांसह तरतुदींचे आणि इतर कायद्याचे पालन केले पाहिजे. पत्र लेखन करताना काही बाबतीत चिटणिसाला गरज भासल्यास त्याने कायदे सल्लागाराचे मत किंवा सल्ला घेतला पाहिजे.

थोडक्यात पत्रातील मजकूर सत्य, बिनचूक व स्पष्ट असला पाहिजे.

७) **काळजीपूर्वक पत्र लेखन :** सभासदांशी पत्रव्यवहार करताना काही वेळा चिटणिसाला नकारात्मक पत्रे पाठवावी लागतात. प्रामुख्याने अशी पत्रे अत्यंत काळजीपूर्वक लिहिली पाहिजेत. जेणे करून संबंधित सभासद दुखावला जाणार नाही याची काळजी घेतली पाहिजे. सभासदाला पत्रावरून ही गोष्ट पटली पाहिजे की कंपनी हितासाठी व्यवस्थापनाला नकारात्मक भूमिका घ्यावी लागत आहे.

८) **कंपनीची प्रतिमा :** सभासदांबरोबर पत्रव्यवहार करत असताना कंपनीचा नावलौकिक वाढविण्यास मदत होईल हे त्याने लक्षात ठेवले पाहिजे. तसेच स्पष्ट परंतु सौजन्यपूर्ण लेखनाने सभासदाच्या सर्व अडचणी, प्रश्न तसेच शंका नम्रतापूर्वक दूर केल्या पाहिजेत.

६.२ सभासदांबरोबर केल्या जाणाऱ्या पत्रव्यवहाराचे प्रसंग :

चिटणिसाला सभासदांबरोबर खालील प्रसंगी पत्रव्यवहार करावा लागतो. थोडक्यात पत्रातील मजकूर सत्य, बिनचूक व स्पष्ट असला पाहिजे.

- भाग वाटप पत्र
- भाग दाखला (प्रमाणपत्र) वाटप पत्र
- हक्कभाग विक्रीच्या विकल्पाची कार्यवाही करणारे पत्र
- लाभांश विनंती पत्र
- भाग हस्तांतरास नकार देणारे पत्र
- सर्वसाधारण सभेची सूचना व कार्यक्रम पत्रिका
- सभासदाच्या तक्रारीस उत्तर देणारे पत्र
- दिलगिरी पत्र
- बोनस भाग वाटप पत्र
- लाभांश वाटप पत्र
- भाग हस्तांतरास मंजुरी देणारे पत्र
- भाग संक्रमणासंबधीचे कायदेशीर प्रतिनिधीस पत्र
- भाग दाखला गहाळ झाल्याची सूचना देणारे पत्र

कंपनीच्या चिटणिसाला सभासदांबरोबर कराव्या लागणाऱ्या पत्रव्यवहाराच्या प्रसंगातील काही प्रसंग खालील प्रमाणे –

१) भाग दाखला/प्रमाणपत्र वाटप पत्र

२) लाभांश वाटप पत्र

अ) लाभांश अधिपत्राद्‌वारे

ब) इलेक्ट्रॉनिक क्लिअरिंग सर्व्हिसेस (E.C.S.) मार्फत

३) बोनस भाग वाटप पत्र

४) लाभांशाचा दर कमी असल्याची तक्रार करणाऱ्या भाग धारकाच्या तक्रारीस उत्तर देणारे पत्र.

६.३ नमुना पत्रे :

१) **भाग प्रमाणपत्र वाटपपत्र :** भाग प्रमाणपत्र हा कंपनीची मुद्रा आणि शिक्क्यानिशी दिलेला भागाचा मालकी हक्काचा नोंदणीकृत पुरावा असतो. भाग प्रमाणपत्रावर कंपनीच्या कमीतकमी दोन (२) संचालकाच्या आणि कंपनीच्या चिटणिसाची स्वाक्षरी असते. प्रत्येक कंपनीला भागाचे वाटप केल्यापासून दोन (२) महिन्याच्या आत भाग प्रमाणपत्रांचे वाटप करणे बंधनकारक आहे.

भाग प्रमाणपत्र वाटपास तयार झाल्यानंतर कंपनी भाग अर्जदाराच्या विनंतीनुसार त्याला भाग प्रमाणपत्र पाठविते. भाग प्रमाणपत्र वाटपासंबंधीच्या या पत्रात सभासद नोंदवही पान क्र., भाग प्रमाणपत्र क्रमांक, भाग क्रमांक धारण केलल्या भागाची संख्या इत्यादींचा समावेश असतो.

सेबीच्या परिपत्रकानुसार भाग प्रमाणपत्र हे भाग त्याने नोंदविलेल्या पत्त्यावर रजिस्टर्ड पोस्टाने पाठविले पाहिजे.

भाग प्रमाणपत्राचे वाटप

कंफर्ट मोटर्स लि.

नोंदणीकृत कार्यालय : ए/३०, अरोरा टॉवर्स, एम. जी. रोड, कॅम्प,
पुणे – ४११०१२

CIN : U12111 MH 2000 PLC300477

फोन : ०२०–८००३२८४४
फॅक्स : ०२०–५००६३०१५
संदर्भ क्र. सी/एम.आर.–एस.सी/३०/१९–२०

वेबसाईट : www.comfortmotorsltd.com
ई–मेल : comfort31@gmail.com
दिनांक : १२ नोव्हेंबर, २०१९

श्री. जयंत मोदी
अभिमान अपार्टमेंट, ३०, एल.बी रोड
पुणे – ४००००१
(रजिस्टर पोस्टाने)

विषय – भाग प्रमाणपत्राचे वाटप

महोदय,

आपणास कळविण्यात येते की, आपण केलेल्या भाग मागणी विनंती अर्ज क्रमांक ५० नुसार आपणास समहक्क भागांचे वाटप करण्यात आलेले आहे. सदर भागाचे भाग प्रमाणपत्र आपणास भागाचे वाटप केल्यापासून पंधरा दिवसात सभासद नोंद वहीत नोंदविलेल्या पत्त्यावर रजिस्टर्ड पोस्टाने पाठविण्याची व्यवस्था केली आहे.

भाग प्रमाणपत्र वाटपाचा तपशील खालील प्रमाणे

१	२	३		४
पृष्ठ क्रमांक	भाग प्रमाणपत्र क्र.	भागाचे अनुक्रमांक		भागांची एकूण संख्या
		पासून	पर्यंत	
१००६	९६३०	३०१	४००	१००

या पुढे आपणास प्रत्येक वेळी उत्तम सेवा पुरविल्या जातील.

कळावे,

आपला विश्वासू ,
कंफर्ट मोटर्स लि. करिता

स्वाक्षरी
श्री. आनंद स्वामी

२) **लाभांश वाटप :** जेव्हा कंपनी नफ्यातील काही हिस्सा आपल्या भागधारकांना त्यांच्या गुंतवणुकीवरील परतावा म्हणून देते त्यास लाभांश असे म्हणतात.

लाभांश हा भाग अधिपत्राद्वारे किंवा इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीद्वारे (ECS, NEFT, etc.) दिला जातो.

संचालक मंडळाच्या शिफारशी नुसार भागधारकांच्या वार्षिक सर्वसाधारण सभेत लाभांशास मान्यता देण्यात येते व याच सभेत घोषणा करण्यात येते. लाभांशाची घोषणा केल्यापासून ३० दिवसांच्या आत सभासदांना लाभांशाचे वाटप झाले

पाहिजे. संचालक मंडळाच्या सूचनेनुसार चिटणीस संबंधित भाग धारकांना लाभांश वाटपाचे पत्र पाठवितो. सदर पत्रात लाभांश वाटपाविषयीची संपूर्ण माहिती देण्यात येते. यात खालील तपशील असतो. धारण केलेल्या भागांची संख्या, लाभांश अधिपत्र क्रमांक, एकूण लाभांश रक्कम, वजा टी.डी.एस.(लागू असल्यास), निव्वळ लांभाश देय रक्कम इत्यादी उल्लेख करण्यात येतो.

आयकर कायदा १९६१ नुसार, कोणतीही कंपनी एखादी रक्कम अदा करत असल्यास तिला सदर रक्कम ठरावीक मर्यादेपेक्षा जास्त असल्यास त्यातून आयकर वजावट करावी लागते. याला स्रोतातून कर वजावट (Tax Deducted at source - TDS) असे म्हणतात. ज्याचा दर आयकर विभागाकडून निश्चित केला जातो.

कंपनी लाभांशाचे वाटप लांभाश अधिपत्राद्‍वारे किंवा इलेक्ट्रॉनिक पद्‍धतीद्‍वारे करते.

ECS- Electronic Clearning Service

NEFT- National Electronic Fund Transfer

अ) लाभांश अधिपत्राद्‍वारे लाभांश वाटप

अनमोल स्टील इंडस्ट्रीज लि.

नोंदणीकृत कार्यालय : ३० अनमोल निवास, जे.एम.रोड, नरीमन पॉईट,

मुंबई ४०००२०

CIN: L30408 MH 2003 PLC 110845

फोन : ०२२-९७६७५८७७

फॅक्स : ०२२-३००१०३३१

संदर्भ क्रमांक अ/एम.आर.-डी/ ७/१९-२०

वेबसाईट : www.anmol industries limited.com

ई-मेल : anmol 5@ gmail.com

दिनांक : ७ मे, २०१९

श्रीमती ज्योती सुरती

१२, लक्ष्मी निवास,

आम्रपाली मार्ग

बांद्रा

मुंबई ४०००५०

विषय - समहक्क भागावरील लाभांश वाटपाबाबत,

(रु. १० दर्शनी मूल्य असलेले समहक्क भाग)

महोदया,

संचालक मंडळाने मला दिलेल्या सूचनेप्रमाणे मी आपणास कळवू इच्छितो की दिनांक २० एप्रिल, २०१९ रोजी झालेल्या १६ व्या वार्षिक सर्व साधारण सभेमध्ये प्रतिभाग रु. २.५० प्रमाणे रु. १० दर्शनी मूल्य असलेल्या समहक्क भागावर अंतिम (वार्षिक) लाभांश जाहीर केला आहे. त्यास सर्व सभासदांनी सर्वानुमते मान्यता दिली आहे.

कंपनीने कंपनी कायदा २०१३ मधील कलम १२३ नुसार लाभांश घोषणे संदर्भातील सर्व कायदेशीर तरतुदींचे पालन करून लाभांश घोषित केला आहे.

आपणास वाटप करण्यात येणाऱ्या लाभांशाचा तपशील खालील प्रमाणे–

१	२	३		४	५	६	७
नोंदवही पान क्र.	धारण केलेल्या भागांची संख्या	अनुक्रमांक		लाभांश अधिपत्र क्र.	ढोबळ लाभांश	आयकर कपात (टी.डी.एस.)	निव्वळ देय लाभांश
		पासून	पर्यंत				
ए – ३०	१००	३०१	४००	बी–९९३१	₹ २५०	निरंक	₹ २५०

लाभांश अधिपत्र सोबत जोडले आहे. कृपया ते या पत्रापासून अलग/वेगळे करून बँकेत जमा करावे.

कळावे.

आपला विश्वासू ,

सोबत – लाभांश अधिपत्र

अनमोल स्टील इंडस्ट्रीज करिता

सही

कंपनी चिटणीस

ब) इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने अंतरिम लाभांश वाटप

गुरुसाई ॲटो लिमिटेड

नोंदणीकृत कार्यालय : तुलसी कॉम्प्लेक्स लोधी रोड, कॅम्प,

पुणे – ४११००१

CIN : L40103 MH 1999 PLC300477

फोन : ०२२–२४०३२८४४

फॅक्स : ०२२–२४३५६१०१

संदर्भ क्रमांक : एस/एम.आर/डी/१२/१९–२०

वेबसाईट : www.gurusailimited.com

ई–मेल : sai31@gmail.com

दि. ३ जून, २०१९

श्री. जयंत मोदी
१५, सागर अपार्टमेंट,
वन विहार रोड,
पुणे ४११०३०

विषय – अंतरिम लाभांशाचे एनइएफटी द्वारे वाटप.

महोदय,

संचालक मंडळाने दिलेल्या सूचनेप्रमाणे आपणास कळवू इच्छितो की दि. २८ मे २०१९ रोजी झालेल्या संचालक मंडळाच्या सभेत रु. १०/– दर्शनी मूल्य असलेल्या पूर्ण वसूल प्रति समहक्क भागांवर रु. १/– प्रमाणे (१०%) अंतरिम लाभांश वाटप करण्याविषयीचा ठराव संमत करण्यात आला.

आपण दिलेल्या सूचनेनुसार (समक्ष किंवा डिपॉझिटरी पार्टीसिपंट द्वारा) कंपनीने देय असलेल्या अंतरिम लाभांशाची रक्कम आपल्या बँक खात्यावर एन.इ.एफ.टी. द्वारे पाठविली आहे. अंतरिम लाभांश घोषणा आणि वाटपासंबंधीच्या सर्व कायदेशीर तरतुदींचे कंपनीने पालन केले आहे.

देय असलेल्या लाभांशाचा तपशील खालीलप्रमाणे –

१	२	३	४	५	६
समहक्क भागांची संख्या (३१ मे, २०१९ पर्यंत)	**प्रत्येक भागावरील लाभांश (रुपये)**	**लाभांश रक्कम (रु.)**	**डी.पी.आय.डी. आणि ग्राहक आय.डी. क्रमांक**	**पाठविल्याची तारीख**	**बँक खाते क्रमांक**
५००	₹ १	₹ ५००	१२०३३२०० ०७४७९००५	३ जून २०१९	बँक ऑफ बडोदा ५६५६००० २२१०५

कृपया आपण बँक खात्यावर अंतरिम लाभांशाची रक्कम जमा झालेली आहे किंवा नाही याची खात्याचा तपशील घेऊन खात्री करावी.

आयकर अधिनियम १९६१ नुसार लाभांशावर करावयाची कर कपात करण्यात आलेली नाही, परंतु लाभांश वितरण कराची रक्कम मात्र कंपनीने दिलेली आहे.

कळावे.

आपला विश्वासू ,
गुरुसाई ॲटो लिमिटेड करिता

सही
(श्री. जितेश एम. गांधी)
कंपनी चिटणीस

३) **बोनस भाग वाटप पत्र :** बोनस भाग – कंपनी आपल्या समहक्क भागधारकांना संचित नफ्यातून किंवा राखीव निधीतून भेट स्वरूपात काही भाग देतात त्यास बोनस भाग असे म्हणतात. बोनस भाग विनामूल्य दिले जातात. बोनस भाग हे पूर्ण वसूल झालेल्या भागासाठी दिले जातात. बोनस भाग वाटप केल्याची माहिती ही समहक्क भाग धारकांना पत्राद्वारे कळविली जाते. यात पुढील बाबींचा उल्लेख केला जातो. धारण केलेल्या भागांची संख्या, वाटप केलेल्या बोनस भागाची संख्या, डी. पी. व ग्राहक आय. डी. क्रमांक, जमा तारीख इत्यादी. (सर्व बोनस भाग भागधारकाच्या डिमॅट खात्यात जमा केले जातात. किंवा त्यांना भाग प्रमाणपत्राचे वाटप करण्यात येते.

नोंदणी तारीख : *बोनस भाग मिळण्यासाठी जे भागधारक पात्र आहेत हे ठरविण्यासाठी कंपनीने निश्चित केलेली तारीख म्हणजे नोंदणी तारीख होय. सभासद नोंदवही प्रमाणे कंपनी भागधारकांची नावे बोनस भाग वाटपासाठी विचारात घेते. बोनस भाग व लाभांश मिळण्यासाठी पात्र असणाऱ्या नोंदणीकृत सभासदासाठी एक विशिष्ट तारीख निश्चित केली जाते. अशाच सभासदांना बोनस भागाचे वाटप केले जाते.*

यश इंडस्ट्रीज लिमिटेड

नोंदणीकृत कार्यालय : १०२, नवीन एम.आय.डी.सी., उषा टॉवर, शाहु चौक,
मुंबई – ४०००३१

CIN : L40407 MH 2005 PLC710007

फोन : ०२२–२३२५२३२३ वेबसाईट : www.yashindustrieslimited.com
फॅक्स : ०२२–२३६००४४५ ई–मेल : yash30@gmail.com

संदर्भ क्रमांकः वाय/एम.आर–बी/५/१९–२० दि. १६ ऑक्टोबर, २०१९

श्रीमती. युक्ता श्रॉफ
७१५, नारायण पेठ, लक्ष्मी रोड,
पुणे ४११०३८

विषय – बोनस भाग वाटपाबाबत.

महोदया,

संचालक मंडळाच्या सूचनेनुसार आपणास कळवू इच्छितो की दिनांक १४ ऑक्टोबर २०१९ रोजी भरविण्यात आलेल्या विशेष सर्वसाधारण सभेमध्ये संचालक मंडळाच्या १:१ या प्रमाणात बोनस भाग वाटपाच्या शिफारशीस सर्व भागधारकांनी एकमताने मान्यता दिलेली आहे. म्हणजेच सभासदांनी धारण केलेल्या पूर्ण वसूल झालेल्या एका समहक्क भागासाठी, एक बोनस भाग वाटप करण्यात आला आहे. धारण केलेल्या समहक्क भागाची नोंदणी तारीख १३ ऑक्टोबर २०१९ ही निश्चित केली आहे.

आपणास वाटप करण्यात आलेल्या बोनस भाग वाटपाचा तपशील खालीलप्रमाणे –

<table>
<tr><th>१</th><th>२</th><th>३</th><th>४</th><th>५</th></tr>
<tr><td rowspan="2">नोंदणी दिनांकाप्रमाणे नोंदविलेले समहक्क भाग</td><td rowspan="2">वाटप करण्यात आलेले बोनस भाग</td><td>डी.पी.आय.डी क्रमांक</td><td>सभासद आय.डी. क्रमांक</td><td rowspan="2">डी मॅट खात्यावर जमा केलेली तारीख</td></tr>
<tr><td colspan="2">डी मॅट खात्यात जमा होण्यासाठी – बोनस भाग</td></tr>
<tr><td>२५</td><td>२५</td><td>IN ३००१००</td><td>१०११६०६१</td><td>१६–१०–२०१९</td></tr>
</table>

कंपनीने बोनस भाग वाटपासाठी आवश्यक असलेल्या सर्व कायदेशीर तरतुदींचे पालन केले आहे. कंपनीच्या सध्या अस्तित्वातील समहक्क भागाच्या बरोबरीनेच या भागांना दर्जा देण्यात आलेला आहे.

कळावे,

आपला विश्वासू ,
यश इंडस्ट्रीज लिमिटेड करिता

सही
(श्री. एस.आर.नाईक)
कंपनी चिटणीस

४) **लाभांश दराचे संदर्भातील तक्रारीस उत्तर :** प्रत्येक वर्षी जास्तीतजास्त दराने लाभांश मिळावा अशी अपेक्षा समहक्क भाग धारकाची असते परंतु अनेक वेळा काही कारणास्तव त्यांच्या अपेक्षेप्रमाणे लाभांश देणे शक्य नसते. अशा वेळी भाग धारकांकडून कमी दराने लाभांश दिल्या बाबतची तक्रार पत्रे येतात. अशा तक्रार पत्रांना चिटणिसाला समाधानकारक उत्तरे द्यावी लागतात. ही उत्तरे देताना कमी दराने लाभांश दिल्याबाबतची कारणे पत्रात नमूद करावी लागतात.

श्री. सिमेंट इंडस्ट्रीज लिमिटेड

नोंदणीकृत कार्यालय : ३१, तुलसी टॉवर, बांद्रा (पूर्व)

मुंबई - ४०००५०

CIN : L50307 MH 2000 PLC160699

फोन : ०२२-२४२४५०२५
फॅक्स : ०२२-४५४५६०३५
संदर्भ क्रमांक : एस/एम.आर/डी/२५/१९-२०

वेबसाईट : www.shreecementindustriesltd.com
ई-मेल : shree3@gmail.com
दि. २० एप्रिल २०१९

श्री. किशोर मालपाणी
१५/२१, लोटस अपार्टमेंट,
बोरीवली (प.), मुंबई ४००१०३

विषय - लाभांशाचा दर कमी असल्याबाबतच्या तक्रारीबाबत.

महोदय,

आपले दिनांक १५ एप्रिल, २०१९ चे पत्र मिळाले. या पत्रात आपण लाभांशाचा दर कमी असल्याबाबतची तक्रार केल्याचे निदर्शनास आले. चालू वर्षी लाभांशाचा दर कमी असल्याची कारणे खालील प्रमाणे -

१) मागील वर्षी पूरजन्य परिस्थिती निर्माण झाल्यामुळे कंपनीची माहिम येथील शाखा पूर्ण कार्यक्षमतेने चालवता आली नाही.

२) टाळता न येणाऱ्या या नैसर्गिक आपत्तीमुळे कंपनीस आर्थिक संकटास सामोरे जावे लागले. त्यामुळे कंपनीला मोठे आर्थिक नुकसान झाले.

३) वरील परिस्थितीमुळे संचालक मंडळाच्या बैठकीत रु. बारा कोटी पन्नास लाख एवढी रक्कम राखीव निधी मध्ये वर्ग करण्यात आली. ही रक्कम मागील वर्षाच्या तुलनेत पन्नास टक्के (५०%) पेक्षा जास्त आहे.

वरील खुलाश्यावरून आपले समाधान होईल असे वाटते. लवकरच कंपनी या आर्थिक संकटातून बाहेर पडेल आणि अल्पावधीत कंपनी जास्तीतजास्त लाभांश दर जाहीर करेल.

कळावे,

आपला विश्वासू ,
श्री सिमेंट इंडस्ट्रीज करिता

सही
(श्री. सुहास बजाज)
कंपनी चिटणीस

सारांश

- कोणत्याही कंपनीला व्यवसायासाठी मोठ्या भांडवलाची आवश्यकता असते. असे भांडवल कंपनी भागाची विक्री करून जमा करते. प्रामुख्याने असंख्य व्यक्ती भागाची खरेदी करून भांडवलाचा पुरवठा कंपनीला करतात. त्यांना भागधारक असे म्हणतात. खऱ्या अर्थाने ते कंपनीचे मालक असतात.
- कंपनीचे दैनंदिन कामकाज (व्यवस्थापन) संचालक मंडळामार्फत पार पाडले जाते परंतु महत्त्वाचे निर्णय घेण्यासाठी मात्र वार्षिक साधारण सभेत सभासदाची मंजुरी घेणे आवश्यक असते.
- व्यवसायिक पत्रव्यवहार करत असताना चिटणिसाने पुढील मुद्दे विचारात घ्यावेत. अचूक माहिती देणे, सोप्या भाषेत पत्रव्यवहार करणे, सभासदांच्या प्रश्नांना त्वरित उत्तरे देणे. व्यावसायिक गोपनीयता बाळगणे इत्यादी गोष्टी व्यावसायिक पत्रव्यवहार करताना चिटणिसाने विचारात घेणे आवश्यक आहेत.
- कंपनी चिटणिसाला सभासदाबरोबर विविध प्रसंगी पत्रव्यवहार करावा लागतो.

स्वाध्याय

प्र.क्र. १ अ) खाली दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

१) संचालक हे .... असतात.
अ) कंपनीचे पगारी नोकर
ब) भागधारकांचे प्रतिनिधी
क) कंपनीचे धनको

२) लाभांशाचे वाटप लाभांश घोषित झाल्याच्या तारखेपासून .... दिवसाच्या आत सभासदांना झाले पाहिजे.
अ) ३०   ब) ४०   क) २०

३) नोंदणीकृत भाग धारकांना .... अधिपत्राद्वारे लाभांश मिळतो.
अ) भाग   ब) कर्जरोखा   क) लाभांश

४) भाग धारकांना मोफत भाग वाटप केलेल्या भागांना .... भाग म्हणतात.
अ) अग्रहक्क   ब) समहक्क   क) बोनस

५) भाग वाटपानंतर .... महिन्याच्या आत कंपनीने भाग प्रमाणपत्रे पूर्ण करून वाटपासाठी तयार ठेवली पाहिजेत.
अ) ३   ब) ५   क) २

६) सभासदांबरोबर केला जाणारा पत्रव्यवहार हा .... असावा.
अ) वेळखाऊ   ब) लहान मार्गी   क) तत्पर व थोडक्यात

७) लाभांशाची शिफारस ...... करतात.
अ) संचालक मंडळ   ब) भागधारक   क) ठेवीदार

८) लाभांशाचे वाटप कंपनी .... मधून करते.
अ) भांडवल   ब) इमारत निधी   क) नफा

९) कंपनीच्या वार्षिक सर्वसाधारण सभेमध्ये जाहीर करण्यात आलेला लाभांश नोंदणीकृत भागधारकांना .... द्वारे दिला जातो.
अ) लाभांश अधिपत्र   ब) व्याज अधिपत्र   क) भाग अधिपत्र

ब) जोड्या जुळवा.

गट 'अ'		गट 'ब'	
अ)	लाभांश अधिपत्र	१)	व्याज वाटपासाठीचे कागदपत्र (Instrument)
ब)	भागावरील परतावा	२)	इमारत निधीचे भांडवलीकरण
क)	बोनस भाग	३)	इलेक्ट्रॉनिक क्लिअरींग सर्व्हिस
ड)	ई.सी.एस.	४)	राखीव निधीचे भांडवलीकरण
इ)	एन.ई.एफ.टी.	५)	नॅशनल इलेट्रॉनिक फंड ट्रान्सफर
		६)	लाभांश
		७)	इलेक्ट्रॉनिक को-ऑपरेटिव्ह सोसायटी
		८)	नॅशनल इलेक्ट्रॉनिक फिक्स्ड ट्रान्सफर
		९)	लाभांश वाटपासाठीचे कागदपत्र
		१०)	व्याज

क) खालील प्रत्येक विधानासाठी एक शब्द किंवा शब्दसमूह किंवा संज्ञा लिहा.

१) विद्यमान समहक्क भाग धारकांना विनामूल्य दिले जाणारे भाग.

२) लाभांश वाटपाचे साधन/कागदपत्र.

३) ज्यांना बोनस भागाचे वाटप केले जाते असे भागधारक.

४) लाभांश दराची शिफारस करण्याचा अधिकार असलेल्या व्यक्ती.

५) कंपनीच्या वतीने सभासदांशी पत्रव्यवहार करणारी अधिकारी व्यक्ती.

६) ठरावीक रक्कम सभासदाला लाभांश म्हणून वाटप करण्यासाठी कंपनीने आपल्या बँकेवरील दिलेला धनादेश.

ड) खालील विधाने बरोबर की चूक ते लिहा.

१) बोनस भागाचे वाटप विद्यमान समहक्क भागधारकांना केले जाते.

२) इमारत निधीचा वापर बोनस भागाच्या वाटपासाठी केला जातो.

३) बोनस भाग म्हणजे राखीव निधीचे भांडवलीकरण.

४) नोंदणीकृत भागधारकांना लाभांशाचे वाटप लाभांश कुपनद्वारे केले जाते.

५) लाभांश हा नफ्यातील हिस्सा असून तो कर्जरोखे धारकांना वाटप केला जातो.

६) प्रत्येक कंपनीने भागाचे वाटप केल्यानंतर भाग प्रमाणपत्र अर्जदारास तीन महिन्याच्या आत वितरित केले पाहिजे.

७) तक्रारीच्या पत्रास त्वरित उत्तर देणे आवश्यक नाही.

इ) गटात न बसणारा शब्द शोधा.

१) गोपनीयता, लाभांश, व्याज

२) बोनसपत्र, लाभांशपत्र, संचालक मंडळ

३) लाभांश अधिपत्र, व्याज अधिपत्र, डीमॅट

४) चिटणीस, संचालक मंडळ, सोपी भाषा

फ) खालील विधाने पूर्ण करा.

१) लाभांशाची शिफारस .... कडून केली जाते.

२) कंपनी राखीव निधीचे भांडवलीकरण करून .... भागाचे वाटप करते.

३) लाभांश घोषित केल्यापासून त्याचे वाटप .... दिवसाच्या आत केले पाहिजे.

४) वार्षिक सर्वसाधारण सभेत लाभांश वाटपास मंजुरी .... कडून दिली जाते.

५) व्यवस्थापनाकडून घेण्यात आलेले निर्णय .... हा सभासदांना पत्रव्यवहाराद्वारे कळवितो.

ग) कंसातील अचूक पर्याय निवडा.

गट 'अ'		गट 'ब'	
अ)	भागावरील परतावा	१)	....
ब)	राखीव निधीचे भांडवलीकरण	२)	....
क)	पत्रव्यवहार	३)	....
ड)	....	४)	इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने लाभांश वाटप

(लेखी संदेशवहन, बोनस भाग, लाभांश, इसीएस)

ह) एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

१) लाभांश अधिपत्र म्हणजे काय ?

२) राखीव निधीचे भांडवलीकरण म्हणजे काय ?

३) लाभांश म्हणजे काय ?

४) लाभांशाच्या दराची शिफारस कोणाकडून केली जाते ?

५) बोनस भागाचा लाभ कोणत्या भागधारकांना मिळतो ?

६) इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने लाभांश देणे म्हणजे काय ?

ई) खालील वाक्यातील अधोरेखित शब्द दुरुस्त करून वाक्य पुन्हा लिहा.

१) लाभांशाची शिफारस भागधारकाकडून केली जाते.

२) जी व्यक्ती कंपनीचे भाग खरेदी करते तिला ठेवीदार असे म्हणतात.

३) बोनस भाग अग्रहक्क भागधारकांना मोफत भेट म्हणून दिले जातात.

४) लाभांशाची घोषणा झाल्यापासून 21 दिवसाच्या आत लाभांशाचे वाटप केलेच पाहिजे.

५) भागाचे वाटप झाल्यापासून तीन महिन्याच्या आत भाग प्रमाणाचे वाटप केले पाहिजे.

ज) योग्य क्रम लावा.

१) अ) भागाचे वाटप
   ब) भागासाठी अर्ज
   क) भाग प्रमाणपत्र

२) अ) सभासद
   ब) अर्जदार
   क) बोनस भागधारक

प्र.क्र. २) खालील संज्ञा/संकल्पना स्पष्ट करा.

१) राखीव निधीचे भांडवलीकरण   २) बोनस भाग   ३) लाभांश अधिपत्र

प्र.क्र. ३) थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१) चिटणिसाला सभासदांशी पत्रव्यवहार करताना कोणती दक्षता घ्यावी लागते ?

२) चिटणीसाला भागधारकाशी कोणकोणत्या प्रसंगी पत्रव्यवहार करावा लागतो ?

प्र.क्र. ४) खालील विधाने सकारण स्पष्ट करा.

१) कंपनी चिटणिसाला भागधारकांशी पत्रव्यवहार करत असताना विशेष काळजी घ्यावी लागते.

२) विशिष्ट परिस्थितीमध्ये चिटणिसाला भागधारकांशी पत्रव्यवहार करावा लागतो.

प्र.क्र. ५) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

1) बोनस भागाचे वाटप केल्याचे कळविणारे पत्र भागधारकास लिहा.

2) भाग प्रमाणपत्र वाटपाचे पत्र भागधारकास लिहा.

3) लाभांशाचे वाटप लाभांश अधिपत्राद्वारे केल्याचे कळविणारे पत्र भागधारकास लिहा.

4) इलेक्ट्रॉनिक पद्धती (इसीएस) द्वारे अंतरिम लाभांशाचे वाटप केल्याचे पत्र भागधारकास लिहा.

5) लाभाशांचा दर कमी असल्याबद्दल तक्रार करणाऱ्या भागधारकाच्या पत्रास उत्तर लिहा.

❑❑❑